

VAR OLMAK
Nurettin Topçu

DERGÂH YAYINLARI 172

Çağdaş Türk Düşüncesi 23

Nurettin Topçu Bütün Eserleri 5

Sertifika No 49170

ISBN 978-975-995-559-5

1. Baskı 1965

36. Baskı Nisan 2023

Dizi Editörü

İsmail Kara

Kapak Tasarımı

Işıl Döneray

Kapak Uygulama

Ercan Patlak

Sayfa Düzeni

Ayten Balaç

Baskı

Ana Basın Yayın Gıda İnş. Tic. A.Ş.

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad.

2622. Sok. No: 6/13

Bağcılar/İstanbul

Tel: (212) 446 05 99

Matbaa Sertifika No 52729

Dergâh Yayınları

Mimar Sinan Mah. Selamiali Efendi Cad.

No: 13/A 34672 Üsküdar/İstanbul

Tel: (216) 391 63 91-93

www.dergah.com.tr/bilgi@dergahyayinlari.com

Var Olmak'ın yayın hakları Dergâh Yayınları'na aittir.

VAR OLMAK

Nurettin Topçu

Yayına Hazırlayanlar

Ezel Erverdi

İsmail Kara

 DERGÂH

NURETTİN TOPÇU

7 Kasım 1909'da İstanbul Süleymaniye'de doğdu. Büyük Reşid Paşa Numune Mektebi'ni bitirdi (1922). Orta öğrenimine Vefa İdadisi'nde devam etti; birinci sınıfta iken babasını kaybetti. İstanbul Erkek Lisesi'nde felsefeye meylecti ve 1928'de bu okuldan mezun oldu.

Avrupa'da öğrenim görmek amacıyla girdiği imtihanı kazanarak Fransa'ya gitti. Önce Fransızca öğrenmek için Aix Lisesi'ne kaydedildi. Aksiyon (hareket) felsefesinin kurucusu Maurice Blondel'i bu sırada tanıdı. İki yıl sonra Strasburg Üniversitesi'ne geçerek felsefe öğrenimi gördü, ahlâk kurlarını tamamladı, sanat tarihi lisansı yaptı. Kendisinden önce Paris'e gelen Ali Fuat Başgil, Remzi Oğuz Arık, Ziyaeddin Fahri Findikoğlu, Cevdet Perin, Bedrettin Tuncel, Samet Ağaoglu, Ömer Lutfi Barkan ve Besim Darkot'la tanıştı. Bunlardan Remzi Oğuz ve Ziyaeddin Fahri ile Türkiye'ye döndükten sonra yakın münasebetleri ve dostlukları olacaktır. A. Adıvar'dan sonra Massignon'a Türkçe dersleri verdi. M. Blondel üzerinden başlayan mistik ilgileri İslâm tasavvufuna, özellikle vahdet-i vücûd felsefesine doğru geliştirdi.

Strasbourg'da ahlâk felsefesiyle ilgili hazırladığı "Conformisme et révolte" başlıklı tezini Sorbonne'da savundu ve üstün başarı kazandı (2 Temmuz 1934). Avrupa'ya tahsile giden Türkler arasında ahlâk üzerinde çalışan ilk öğrenci ve Sorbonne'da felsefe doktorası veren ilk Türk Nurettin Topçu'dur. Tezini bitirdikten sonra Fransa'da kalması yönündeki teklifleri kabul etmeyip 1934 yazında Türkiye'ye döndü ve Galatasaray Lisesi'nde felsefe öğretmenleri olarak göreve başladı (29 Eylül 1934); sosyoloji dersi okuttu. Çocukluk arkadaşı Sırrı Tüzeer vasıtasıyla Nakşî Hasib Efendi (Yardımcı) ve Abdülaziz Efendi (Bekkine) ile tanışan Topçu hayatı boyunca etkileneceği Abdülaziz Efendi'ye intisap etmiştir. Bu arada baba dostu Hüseyin Aynî Ulaş'ın kızı Fethiye Hanım'la iki yıl sürecek bir evlilik yaptı. Lise müdürünün bazı öğrencilere geçer not vermesi isteğini geri çevirdiği için düğün günü İzmir Lisesi felsefe öğretmenliğine tayin emri geldi.

İzmir'de bulunduğu yıllarda *Hareket* dergisini yayımlamaya başladı (Şubat 1939). Derginin 4. sayısında yayımlanan "Çalgıcılar" yazısından dolayı İstanbul Vefa Lisesine nakledildi (29 Eylül 1939). Burada dört yıl çalıştıktan sonra Denizli İsmet İnönü Lisesi'ne tayin edildi (20 Ekim 1943). 4 Ekim 1944'te İstanbul Erkek Lisesi'ne nakliyle birlikte on yıllık sürgün hayatı sona erdi. Arada Vefa ve Haydarpaşa liselerindeki öğretmenlikleri dışında emekliliğine kadar on sekiz yıl burada çalıştı. Bu arada Bergson'la ilgili teziyle felsefe doçenti unvanını aldıysa da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi kurullarınca kadroya tayin edilmedi. Ayrıca Robert College'da tarih (1946-1961), İstanbul İmam-Hatip Okulu'nda psikoloji, felsefe, din psikolojisi ve dinler tarihi (1955-1960) öğretmenliği yaptı. Fikrî ve siyasi faaliyetlerini Türk Kültür Ocağı ve Milliyetçiler Derneği'nde sürdüren Topçu, Millî Türk Talebe Birliği, Aydınlar Ocağı ve Türkiye Millî Kültür Vakfı'nın bazı faaliyetlerine katılmış, seminer ve konferanslar vermiştir. 20 Kasım 1974'te yaş haddinden emekli oldu. Kısa süren bir hastalıktan sonra 10 Temmuz 1975'te vefat etti. Ertesi gün Topkapı Kozlu Kabristanı'nda defnedildi.

Eserleri: *İsyan Ahlâkı; Ahlâk Nizamı; Ahlâk; Amerikan Mektupları-Düşünen Adam Aranızda; Bergson; Büyük Fetih; Felsefe; İradenin Davası-Devlet ve Demokrasi; İslâm ve İnsan-Mevlana ve Tasavvuf; Kültür ve Medeniyet; Mantık; Mehmet Âkif; Millet Mistikleri; Psikoloji; Reha* (roman); *Sosyoloji; Taşralı* (hikâyeler); *Türkiye'nin Maarif Davası; Var Olmak; Varoluş Felsefesi-Hareket Felsefesi; Yarınki Türkiye.*

SUNUŞ

Cumhuriyet devri Türk düşüncesinin önemli, bereketli ve fikirleri itibariyle nadir mütefekkirlerinden biri olan rahmetli Nurettin Topçu hocamızın bütün eserlerini vefatından yirmiiki yıl sonra (1997) toplu olarak yeniden neşretmeye başladık. Aslında Dergâh Yayınları olarak 1978 yılında böyle bir teşebbüsü başlatmış ve *Yarınki Türkiye* ile *Milliyetçiliğimizin Esasları*'nı aynı yıl yayımlamıştık. Fakat burada serdedilmesi uygun olmayan bazı sebepler yüzünden bu teşebbüs, Nurettin Bey'in Fransızca basılan doktora tezinin tercümesinin 1995'te *İsyan Ahlâkı* adıyla basılmasına kadar akim kaldı.

1978 yılındaki teşebbüsümüzde Hoca'nın yazılarını yeni bir tasnife tabi tutarak yayımlamayı düşünmüş ve neticede *Yarınki Türkiye* önceki iki baskısından nispeten farklı bir şekilde düzenlenirken *Milliyetçiliğimizin Esasları* yeni bir derleme kitap olarak ortaya çıkmıştı.

Yeni külliyet çalışması ile gerçekleştirmeye çalıştığımız yayının prensiplerini ise şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Nurettin Bey'in *Felsefe*, *Mantık*, *Psikoloji*, *Sosyoloji*, *Ahlâk* adlı ders kitaplarıyla doktora tezi *İsyan Ahlâkı* ve doçentlik tezi *Bergson* dışta bırakılırsa diğer eserlerinin hepsi, önceden yayımlanmış makalelerinin, Hoca'nın öne

çıkardığı ve yeniden yorumladığı belli konular ve kavramlar etrafında kitaplaştırılmasından ibarettir. (İlk neşirleri broşür veya küçük kitap halinde olup da daha sonra yine Hoca'nın sağlığında bir kitabın içine giren metinlerin de son halleri esas alınmıştır. *Kültür ve Medeniyet* kitabına dahil olan *Garbın İlim Zihniyeti ve Ahlâk Görüşü* broşürü ile *Ahlâk Nizamı* kitabına giren *Komünizme Karşı Yeni Nizam* kitapçığı böyledir). Durum böyle olmakla beraber Hoca'nın sağlığında ve onun muvafakatıyla oluşmuş, birleştirilmiş kitapların adlarını esas itibariyle bu toplu yayında da muhafaza etmeyi daha uygun gördük. Muhtevalarının yakınlıklarını, hatta ayrılmazlıklarını hesaba katarak *İslâm ve İnsan*'la *Mevlâna ve Tasavvuf*'u, *İradenin Dâvası* ile *Devlet ve Demokrasi*'yi birlikte yayınladık. Bu kitapların künyelerinde ve kapaklarında içerdikleri iki kitabın da adı yer almaktadır.

Bu genel prensibe rağmen daha önce kitaplara girmemiş yazılardan yeni iki kitapçığın ortaya çıktığına da işaret edelim. Bunlar Hoca'nın portre denemelerini bir araya getiren *Millet Mistikleri* ile *Amerikan Mektupları - Düşünen Adam Aranızda* kitaplarıdır.

2. Makale olarak yayımlanmakla beraber kitaplara girmemiş yazılar tespit edilerek bunların tamamına yakın kısmı, girebilecekleri kitapların, muhteva itibariyle uygun kısımlarına yerleştirilmiştir. Kitaplara yeni giren bu yazılarda teknik düzenlemeler hariç, hiçbir tasarrufta bulunulmamıştır. Nurettin Bey sağlığında kitaplaşan makalelerinde sınırlı oranda sadeleştirmeler ve çok az tadil ve tashihler yapmıştır. Bir kısmı Dergâh Yayınları arşivinde muhafaza edilen müellif tashihli nüshalardan yola çıkarak bu tadil ve sadeleştirmelerin fikrî bir değişiklik, muhtevaya ilişkin hafifletme-kuvvetlendirme unsurları taşımadıkları söylenebilir. Yine de akademik çalışma yapacak olanların bunları ilk yayımlandıkları şekilleriyle karşılaştırmaları faydadan hâli değildir. (İleriki yıllarda Nurettin Bey'in bütün makalelerini,

-özellikle akademik çalışmalar için- kronolojik olarak ve ilk yayınlandıkları şekli esas alıp diğer tasarrufları dipnotlarda göstererek bir yayın yapmayı da düşünüyoruz).

3. Bu yayın sırasında yapılan en önemli işlerden biri her yazının sonunda o yazının tesbit edilen künyesini (birden fazla yayınlanmışsa künyelerini) vermek olmuştur. Nurettin Topçu'nun fikrî mücadelesi, siyaseti, farklılığı ve tavrı açısından fevkalâde önemli olan bu kronoloji, Cumhuriyet tarihimizde pek görülmeyen bir fikrî "duruş"un ve ısrarlı mücadelenin hikâyesini de doğrudan veya dolaylı yollarla sergilemektedir. Bir örnek vermek gerekirse Türkiye'de eşzamanlı olarak fazla örneği olmayan, N. Topçu'nun demokrasi kavramı etrafındaki tahlil ve tenkitlerini ihtiva eden mühim ve istisnai yazılarının 27 Mayıs 1960 ihtilâlinin akabinde yazılmış oldukları söylenebilir (Bu yazılar *Devlet ve Demokrasi* kitabında yer almaktadır). "Kanlı Pazar" hadisesi üzerine yazılan "Kin ile din birleşmez" (1969) ve yükselen dinî-siyasî hareketler üzerine kaleme alınan "İslâmî sömüren siyaset" (1971) yazıları da böyledir.

Bu künyelerde yazının ilk yayınlandığı yer ve ardından yer aldığı kitap(lar) ve baskıları belirtilmiş, kitaplardaki şekli birden fazla yazının bir araya getirilmesinden meydana gelmişse bunlara da işaret edilmiştir.

N. Topçu'nun bazı yazıları talep üzerine, kendi tensibiyle veya haber verilmeden iktibas yoluyla başka dergilerde de yayımlanmıştır. Künyelerde rastlanacak birden fazla dergi veya gazete adı bu mükerrer neşirleri göstermektedir.

Yazıların sonundaki künyelerde kitap isimlerinin, ilk harflerinden oluşan kısaltmaları konduğu için bunları alfabetik olarak vermek istiyoruz:

AMK: Amerikan Mektupları - Düşünen Adam Aranzıda,

AN: Ahlâk Nizâmı,

BF: Büyük Fetih,

DD: Devlet ve Demokrasi,
GİZAG: Garbın İlim Zihniyeti ve Ahlâk Görüşü,
İD: İradenin Dâvası,
İİ: İslâm ve İnsan,
KKYN: Komünizme Karşı Yeni Nizam,
KM: Kültür ve Medeniyet,
MA: Mehmet Âkif,
ME: Milliyetçiliğimizin Esasları,
MM: Millet Mistikleri,
MT: Mevlâna ve Tasavvuf,
Ş: Şehit,
T: Taşralı,
TMD: Türkiye'nin Maarif Dâvası,
VF: Varoluş Felsefesi,
VO: Var Olmak,
YT: Yarınki Türkiye.

Birden fazla basılmış kitapların hangi baskılarında yazının yer aldığına da işaret edilmiştir. (Meselâ bir yazının sonunda “*TMD/1, 2*” denmişse bu o yazının *Türkiye'nin Maarif Dâvası*'nın 1. ve 2. baskılarında, “*TMD/2*” denmişse yalnız 2. baskıda yer aldığını göstermektedir). Yazının sonunda kitap kısaltmalarıyla ilgili bir not yoksa bu o yazının kitaplara ilk defa bu baskıda girdiğini ifade etmektedir.

4. Kitaplarda yer alan yazıların çok az bir kısmının ilk yayımlandıkları yer maalesef bulunamamıştır. Bu eksikliği ilgililerin ve okuyucuların da yardımlarıyla daha sonraki baskılarda tamamlayabileceğimizi düşünüyoruz.

Künyeler için tamamen veya kısmen taradığımız dergiler ve gazeteler ile N. Topçu'nun o yayın organında yazdığı yıllar ve mükerrer neşirler dahil yazı adedi, yayın organına göre alfabetik olarak şöyledir:

Akşam (gazete, 1972, 16 yazı), *Asrın Dini Müslümanlık* (1962, 4 yazı), *Bilgi - Yeni Bilgi* (1949, 2 yazı), *Bizim Türkiye*

(1948-1951, 14 yazı), *Büyük Doğu* (1949-1959, 15 yazı), *Çağrı* (Konya, 1963, 1968, 2 yazı), *Düşünen Adam* (1961-1964, 22 yazı), *Ehl-i Sünnet* (1951, 1 yazı), *Fedai* (1963, 1 yazı), *Fetih* (1957, 1964, 3 yazı), *Filiz* (1971, 2 yazı), *Forum* (1960, 1 yazı), *Gurbet* (1958, 1965, 3 yazı), *Hareket* (1939-1974, 213 yazı), *Havadis* (gazete, 1959-1960, 3 yazı), *Hilâl* (1960, 1986, 2 yazı), *Hür Adam* (1952, 2 yazı), *Hürsöz* (gazete, Erzurum, 1959-1963, 15 yazı), *İslâm Dünyası* (1952-1957, 3 yazı), *İslâm Medeniyeti* (1967, 2 yazı), *İslâmın İlk Emri Oku* (Konya, 1962 ve 1967, 4 yazı), *İstanbul* (1954, 1 yazı), *İstanbul Erkek Lisesi Yıllığı* (1946 ve 1961, 2 yazı), *Komünizme Karşı Mücadele* (1950-1952, 45 yazı), *Köylünün Sesi* (1971, 1 yazı), *Meslek* (1960-1961, 3 yazı), *Milli Gençlik* (1967-1968, 3 yazı), *Sabah* (gazete, 1975, 1 yazı), *Savaş* (1951, 1 yazı), *Sebilürreşad* (1955-1962, 7 yazı), *Senirkent* (1950, 8 yazı), *Serdengeçti* (1949-1952, 3 yazı), *Son Havadis* (gazete, 1961, 5 yazı), *Son Saat* (1952, 2 yazı), *Sosyalist* (1967, 1 yazı), *Sönmez Neşriyat* (1965, 1 yazı), *Şule* (1962-1963, 9 yazı), *Tanrıdağı* (1950, 1 yazı), *Tasvir* (1948-1949, 2 yazı), *Tek Yol* (1973, 1 yazı), *Tohum* (1963-1965, 9 yazı), *Toprak* (1955, 1 yazı), *Türk Düşüncesi* (1955, 1958, 2 yazı), *Türk Ruhu* (1957-1958, 6 yazı), *Türk Yurdu* (1959-1966, 17 yazı), *Ufuk* (1972, 1 yazı), *Volkan* (1951, 1 yazı), *Yağmur* (1963-1969, 3 yazı), *Yaprak* (1963, 1 yazı), *Yeni İstanbul* (gazete, 1962-1965, 14 yazı), *Yeni İstiklâl* (gazete, 1961-1966, 58 yazı), *Yeşilmur* (1960, 1 yazı).

Nurettin Bey'in uzun yazarlık hayatı içinde en çok yazı yazdığı yayın organı, normal olarak kurucusu olduğu *Hareket* dergisidir; 1939-1974 arasında 213 yazısı burada yayınlanmıştır. 5 adedinin üzerinde yazı yazdığı diğer mecmualar şunlardır: *Komünizme Karşı Mücadele* (45 yazı), *Düşünen Adam* (22 yazı), *Türk Yurdu* (17 yazı), *Büyük Doğu* (15 yazı), *Bizim Türkiye* (14 yazı), *Tohum* (9 yazı), *Şule* (9 yazı), *Senirkent* (8 yazı), *Sebilürreşad* (7 yazı), *Türk Ruhu* (6 yazı). Gazetelere gelince *Yeni İstiklâl* (58 yazı), *Akşam* (16 yazı), *Hürsöz* (15 yazı), *Yeni İstanbul* (14 yazı), *Son havadis* (5 yazı).

5. Nurettin Bey'in fazla uzun sürmeyen, 1960 ve 1971 askerî müdahalesi sonrasında yoğunlaştıkları için hususi anlamları da olan gazete köşe yazarlıkları da olmuştur. *Havadis* (Osman Asyalı müstearıyla), *Son Havadis*, *Yeni İstanbul*, *Hürsöz* (Erzurum) ve *Akşam* gazeteleri bu açıdan önemli olmakla beraber bunların düzenli ve tamamen taranması ve toplanan yazıların tasnif edilmesi bütünüyle henüz mümkün olmamıştır. Bu yüzden eldeki gazete yazılarının bütününe kitapların ilgili yerlerine serpiştirilmesi uygun görülmemiş, ileride yapılacak ek çalışmalarla gazete ve dergi yazılarından kitaplara girmemiş olanlarının ve ilişki yahut uygunluk itibarıyla kitaplara yerleştiremediğimiz az sayıdaki bazı makalelerinin müstakil iki kitap halinde yayınlanacaktır¹.

6. Topçu'nun hikâyelerini bir araya getiren *Taşralı* kitabı ve hayatta iken basılmasına izin vermediği *Reha* adlı romanı ile Milli Eğitim ders programlarına göre kısmî değişiklikler ve sadeleştirmeler geçiren 5 ders kitabı da külliyat içinde neşredilmiştir.

7. Külliyat yeni şekliyle yayınlanıp tamamlandıktan sonra Nurettin Bey'in talebelerinden sayın Muzaffer Civelek bey kitapların tamamını okuyup, bazılarını ilk neşirleriyle karşılaştırıp tashihlerde ve tekliflerde bulunmuş, bunları yine Nurettin Bey'in talebelerinden Orhan Okay hocamız gözden geçirip kanaatlerini belirtmiştir. Yeni baskılarda gözönünde bulundurduğumuz bu tashih ve teklifler için kendilerine müteşekkirimiz.

Yeni şekliyle Nurettin Topçu külliyatını okuyucularımıza, Türk fikir ve kültür hayatına sunarken hep önümüzde yürüyen Hocamızı bir daha rahmetle yâd ediyoruz. Nur içinde yatsın.

Eylül 2011

DERGÂH YAYINLARI

¹ Nurettin Topçu'nun bugünkü bilgilerimize göre tam bir bibliyografyası İsmail Kara tarafından hazırlanmıştır: *Nurettin Topçu - Hayatı ve Bibliyografyası* (2013).

İÇİNDEKİLER

- 13 Birkaç söz
- 15 **DÜŞÜNCELER**
- 17 Var olmak
- 24 İnanmak ve sevmek
- 28 Düşünmek
- 31 Bilmek
- 35 Gerçeği bilmek
- 39 Düşüncenin derinlikleri
- 42 Aşkın halleri
- 47 Ölüm sırrı
- 52 Zulüm ve düşman
- 57 Günah
- 61 Affediliş
- 64 Benlik
- 69 Kuvvet
- 73 Hürriyet
- 78 Yalan
- 80 Dostluk
- 84 İztırabın mânası
- 89 Dua
- 95 **DUYUŞLAR**
- 97 Sanatkâr
- 101 Namus
- 106 Çocuklar
- 108 Kendim yaptım
- 110 Cemiyeti yoğuracak ruh
- 113 Hakikata giden yol

- 115 Zafer
118 Çile
121 Gözyaşları
124 Rahmet
129 Rahmet kapısı
132 İztırabın Allah'a yolu
135 Kalbin emirleri
139 İlahî neşve
143 Damlalar